

# ‘Er is echt wat aan de hand met de kip’

## Jan Kluytmans bezorgd over bacteriën die bestand zijn tegen gangbare medicijnen

Bacteriën die resistent zijn tegen antibiotica rukken op. Bestrijding duurt langer en is duurder. Hoogleraar Jan Kluytmans slaat alarm. Medici staan aan de laatste verdedigingslinie.

**Door onze redacteur  
HESTER VAN SANTEN**

ROTTERDAM, 10 APRIL. Duizenden Nederlanders liepen vorig jaar een infectie op met bacteriën die resistent zijn tegen allerlei soorten antibiotica. Het zijn ESBL-bacteriën, en tien jaar geleden kwamen ze nog nauwelijks voor. Met zulke bacteriën is ook de meeste kip in de supermarkt besmet. „En die resistentie kan zich explosief verspreiden, zegt prof. Jan Kluytmans die de bacteriën op kip ontdekte.

Is die opmars toeval? Waarschijnlijk niet, vinden Kluytmans en andere Nederlandse artsen, dierenartsen en biologen. Na hun waarschuwingen over de opkomst van ESBL besloten de demissionaire ministers Verburg (Landbouw, CDA) en Klink (Volksgezondheid, CDA) gisteren dat veehouders in 2013 de helft minder antibiotica mogen gebruiken dan nu.

De deskundigen, die gisteren een advies naar de ministers stuurden, zien dat ESBL-bacteriën (Extended Spectrum Beta-Lactamase) zich door het land hebben verspreid. In vlees, in vee, in gezonde en zieke mensen.

Kluytmans is arts-microbioloog

### Infectiespecialist

Professor dr. Jan Kluytmans is sinds 1995 arts-microbioloog in het Amphia Ziekenhuis in Breda. Hij onderzoekt de micro-organismen die bij patiënten infecties veroorzaken. Daarnaast is hij hoogleraar microbiologie en infectieziektebestrijding aan het VUmc, het medisch centrum bij de Vrije Universiteit in Amsterdam. Kluytmans is specialist op het gebied van de resistente bacterie MRSA. Bepaalde MRSA-stammen zijn, net als ESBL, afkomstig uit de veehouderij.



in Breda, en als hoogleraar verbonden aan het VU Medisch Centrum in Amsterdam. Hij ontdekte afgelopen herfst dat 88 procent van de kip in Nederlandse supermarkten en slagerijen met ESBL-bacteriën besmet is. Op rund- en varkensvles zitten ze ook, maar minder. Het UMC Utrecht doet nu vervolgonderzoek, en ziet die bacteriën ook – zij het in lage concentraties. Kluytmans presenteert zijn studie morgen op een Europees congres over infectieziekten in Wenen.

**Hoe gevaarlijk zijn ESBL-bacteriën?**

„Voor gezonde mensen zijn ze niet zo’n probleem. We zien ESBL veel bij de bacterie *E. coli*. Die komt van nature in de darm voor, maar hij veroorzaakt ook blaasontstekingen. De meeste mensen die ziek worden van een ESBL-bacterie hebben dus een blaasontsteking. Maar er zijn ook patiënten met een bloedbaaninfectie [sepsis]. En die ESBL-infecties komen steeds vaker voor. Een paar jaar geleden zagen we ze nauwelijks, nu komen ze aan de lopende band voor. Er zijn in het ziekenhuis elke dag wel een paar patiënten. Daarom ben ik dit onderzoek gaan doen.”

**Wat betekent het voor de patiënten als ze een ESBL-infectie hebben?**

„Voor een blaasontsteking heeft de huisarts nu een behoorlijk arsenaal aan orale antibiotica [pillen] waarmee zo’n infectie vrijwel direct geneest. Maar als de bacterie ESBL bevat, werken de meeste van die middelen niet. Hij zal dan eerst een test moeten doen om te weten welk antibioticum hij kan geven. Dat is duur, en het duurt langer voor de patiënt geneest. Soms werkt geen enkel oraal medicijn, en moet de patiënt in het ziekenhuis worden opgenomen.

„Voor het kleine aantal patiënten dat een ernstige bloedbaaninfectie ontwikkelt, hebben ziekenhuizen nu een standaardbeleid: een combinatie van twee soorten antibiotica die in vrijwel alle gevallen werkt. Maar bij ESBL-bacteriën werkt het niet.

„Dan hebben we nog maar één soort antibiotica over. Die heten

carbapenems, en die hadden we juist gereserveerd als laatste verdedigingsmiddel.

„Ze worden nu heel zelden gebruikt. Als we steeds meer carbapenems moeten gebruiken, zul je daar ook resistentie tegen krijgen. Dat is bijvoorbeeld in Griekenland gebeurd, doordat dokters heel veel antibiotica voorschreven. De situatie is er rampzalig, bacteriën zijn vrijwel niet meer te behandelen met antibiotica. Men schat dat er al honderden doden zijn gevallen. Het precieze aantal doden dóór die bacterie is lastig te bepalen. Die patiënten waren al erg verzwakt.”

**Is kip de boosdoener?**

„Ik denk dat er echt wat aan de hand is met de kip. Onderzoekers zagen al eerder een toename van ESBL-bacteriën in pluimvee, en bij mensen. Dat we het nu op vlees vinden, legt een verbinding tussen die twee. De ESBL-bacteriën in de kip lijken ook erg op die van mensen. Maar er is meer aan de hand, want we vinden bij mensen ook ESBL-varianten die níét van kippen komen.”

**De Nederlandse veehouderij gebruikt meer antibiotica dan die in de omringende landen. Is dit dus een typisch Nederlands probleem?**

„Nee. In Spanje, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië zijn ook al ESBL’s op vlees gevonden. En vergeet niet dat de kip in onze supermarkten ook uit allerlei landen komt.

„Ik denk dat de opkomst van ESBL juist in Nederland zo opvalt,

omdat we van oudsher heel weinig problemen hebben met resistente bacteriën. Dat komt doordat we bij mensen zo terughoudend zijn met antibiotica, we hebben het laagste gebruik van Europa. Daarom zien we eerder dat resistente bacteriën uit andere bronnen opduiken, zoals de veehouderij. Zo is het met de MRSA-bacterie ook gegaan.”

**Eet u nog kip?**

„Ja hoor. Als je het vlees goed bereidt, valt het risico volgens mij wel mee. Kippenvlees was natuurlijk al eeuwenlang berucht wegens besmettingen, dus mensen weten dat wel. Je moet het goed verhitten, en hygiënisch werken. De snijplank met de rauwe kip goed afwassen dus. En trouwens: je kunt je hier ook niet aan onttrekken. We weten dat *E. coli*-bacteriën zich gemakkelijk verspreiden onder huisgenoten. Het is best mogelijk dat zelfs vegetariërs met ESBL besmet zijn. Franse onderzoekers hebben aangetoond dat zelfs op groente ESBL voorkomt.”

**Dragen de meeste Nederlanders inmiddels ESBL-bacteriën bij zich, in hun darmen?**

„Gelukkig niet, zeg. Het is een kleine minderheid. Maar je moet bedenken dat dit in het jaar 2000 ook gemeten is, en toen was het percentage Nederlanders met ESBL-darmbacteriën vrijwel nul. Zelfs als het nu een paar procent is, is het echt een probleem. Als voedsel een bron is van resistente bacteriën, is het niet ondenkbaar dat straks iedereen ESBL’s draagt.”